

SVENSKA KYRKAN LINKÖPINGS STIFT

Samordning av vård- och underhållsplaner i Linköpings stift

Projekt-ID 39 762

Gunnar Nordanskog
2015-12-08

Sammanfattande rapport. Projektet finansieras av Kyrkoantikvarisk ersättning KAE 2014 och Linköpings stift.

Innehåll

Bakgrund	2
Projektkostnader och finansiering, ekonomisk översikt	2
Urval	3
Objektlista	3
Metod	5
Uppdatering	5
Sammanställning	5
Övrigt	7
Rapportering	8
Resultat	8
Uppföljning	8

Bakgrund

Det saknas en sammanställning på stiftsnivå som ger överblick av det samlade vårdbehovet i stiftets kyrkor. Detta innebär dels en brist vid prioritering mellan olika KAE-ansökningar, dels att angelägna åtgärder inte genomförs om de inte uppmärksammas av den ekonomiska enhet som ansvarar för kyrkobyggnaden.

I nuläget har alla utom 4 skyddade kyrkor i Linköpings stift en vård- och underhållsplan (antal skyddade byggnader enligt KML kap 4 §§ 2 och 4 är i stiftets beräkning 252 st, en summa som avviker något från Kyrkokansliets beräkning eftersom där ingår kapell som är egna anläggningar men ändå lagda under samma anläggningsnummer som kyrkan i Kyrkobyggnadsregistret). Dessa planer har till allra största delen utarbetats av mycket kompetenta konsulter. Grunddokumentationen är god, om än med vissa lakuner gällande svåråtkomliga utrymmen. Dock är konsulternas åtgärdsrioriteringar vanligen sådana att de lägger oproportionerligt stor vikt vid åtgärder som är estetiska önskvärda men inte nödvändiga för byggnadens långsiktiga överlevnad. Sålunda ges uppsnygning av invändiga ytskikt vanligen samma prioritet som utvändigt underhåll och kontroll av byggnadsstomme och byggnadsklimat.

De flesta av VoU-planerna är nu 7-12 år gamla. Ett 60-tal av dem har uppdaterats, eller kommer i närtid att uppdateras av konsulter. Det återstår alltså ca 190 planer med behov av uppdatering.

Syftet med detta projekt har varit att digitalt uppdatera och arkivsäkra de gamla vård- och underhållsplaner som har levererats till stiftet, samt göra överskådliga sammanställningar över åtgärdsbehoven inom de närmaste tio åren, med kostnadsuppskattningar. Ett annat stiftsprojekt, *Antikvarisk och teknisk tillsyn* har varit tätt förknippat med projektet *Samordning av VoU-planer* genom att delen med teknisk tillsyn har varit en förutsättning för att många av VoU-planerna skulle kunna uppdateras.

Projektkostnader och finansiering, ekonomisk översikt

Kostnader

Stiftsantikvarien, nedlagd tid 143,01 timmar á 450 kr (varav 50 % av tiden får finansieras av KAE)	64 355 kr
Summa	64 355 kr

Finansiering

Kyrkoantikvarisk ersättning	32 177 kr
Stiftets egeninsats	32 178 kr
Summa	64 355 kr

Budget

Budget	286 000 kr
Avvikelse från budget (överskott)	-221 646 kr

Urval

Projektet har varit efterfrågestyrt, det vill säga uppdateringar respektive sammanställningar av VoU-planerna har genomförts åt de pastorat som efterfrågat detta. Främst har det rört de nyligen sammanlagda pastoraten Folkungabygden och Södra Tjust, samt Vimmerby. Alla dessa tre pastorat har nyanställda fastighetsansvariga, vilket innebär att det funnits engagerad avnämare av resultaten. Det sistnämnda pastoratets kyrkor har dock inte hunnit besiktigas under projektperioden, varför sammanställningen ännu inte är gjord för dessa.

Objektslista

Nedan listas de kyrkor som har ingått i projektet. Kolumnen ”Uppdaterad” anger att VoU-planen är digitalt uppdaterad och arkivsäkrad; ”Besiktigad” innebär att kyrkan har besiktigats inom ramen för projektet *Antikvarisk och teknisk tillsyn*; Sammanställd” innebär att en sammanställning har gjorts av åtgärdsbehov och uppskattade kostnader under den närmaste tioårsperioden. Några av kyrkorna i Folkungabygdens pastorat (Skänninge församling) ingår i Folkungabygdens sammanställning, men har inte besiktigats inom projektet eftersom detta istället gjorts av en konsultfirma som fått uppdraget att revidera VoU-planerna.

Kyrka	Enhet	Uppdaterad	Besiktigad	Sammanställd
Mörlunda	Aspeland	1		
Tveta	Aspeland	1		
Ask	Borensberg	1		
Folkströms kapell	Finspång	1	1	1
Hällestad	Finspång	1		
Regna	Finspång	1		
Rejmyre	Finspång	1		
Risinge	Finspång	1		
Skedevi	Finspång	1		
Appuna	Folkungabygden	1	1	1
Bjälbo	Folkungabygden	1		1
Blåvik	Folkungabygden	1	1	1
Boxholm	Folkungabygden	1	1	1
Ekeby	Folkungabygden	1	1	1
Heda	Folkungabygden	1	1	1
Herrberga	Folkungabygden	1	1	1
Hogstad	Folkungabygden	1	1	1
Högby	Folkungabygden	1	1	1
Järstad	Folkungabygden	1		1
Kumla	Folkungabygden	1	1	1
Malexander	Folkungabygden	1	1	1
Mjölby	Folkungabygden	1	1	1
Normlösa	Folkungabygden	1		1
Rinna	Folkungabygden	1	1	1
Rök	Folkungabygden	1	1	1
Skeppsås	Folkungabygden	1		1
Skänninge gravkapell	Folkungabygden	1		1
Stora Åby	Folkungabygden	1	1	1
Svanshals	Folkungabygden	1	1	1

PHS 39 762: Linköpings stift, samordning av vård- och underhållsplaner

Sya	Folkungabygden	1	1	1
Trehörna	Folkungabygden	1	1	1
Vallerstad	Folkungabygden	1		1
Veta	Folkungabygden	1	1	1
Viby	Folkungabygden	1	1	1
Vårfrukyrkan	Folkungabygden	1		1
Väderstad	Folkungabygden	1	1	1
Västra Harg	Folkungabygden	1	1	1
Västra Tollstad	Folkungabygden	1	1	1
Åsbo	Folkungabygden	1	1	1
Ödeshög	Folkungabygden	1	1	1
Ödeshögs gravkapell	Folkungabygden	1	1	1
Östra Tollstad	Folkungabygden	1	1	1
Älvestad	Fornåsa	1		
Kaga	Kärna	1		
Ankarsrum	Södra Tjust	1	1	1
Blackstad	Södra Tjust	1	1	1
Figeholm	Södra Tjust	1	1	1
Gladhammar	Södra Tjust	1	1	1
Gladhammar kapell	Södra Tjust	1	1	1
Hallingeberg	Södra Tjust	1	1	1
Hjorted	Södra Tjust	1	1	1
Misterhult	Södra Tjust	1	1	1
S:t Petri	Södra Tjust	1	1	1
S:ta Gertrud	Södra Tjust	1	1	1
Törnsfall	Södra Tjust	1	1	1
Västrum	Södra Tjust	1	1	1
Hov	Vadstena	1		
Strå	Vadstena	1		
Vadstena klosterkyrka	Vadstena	1		
Björkeberg	Vikingstad	1		
Rappestad	Vikingstad	1		
Sjögestad	Vikingstad	1		
Vikingstad	Vikingstad	1		
Västerlösa	Vikingstad	1		
Frödinge	Vimmerby	1		
Locknevi	Vimmerby	1		
Pelarne	Vimmerby	1		
Rumskulla	Vimmerby	1		
Tuna	Vimmerby	1		
Vimmerby	Vimmerby	1		
Svinhult	Ydre	1		
Askeby	Åkerbo	1		
Bankekind	Åkerbo	1		
Gistad	Åkerbo	1		
Lillkyrka	Åkerbo	1		
Rystad	Åkerbo	1		
Törnevalla	Åkerbo	1		
Vårdsberg	Åkerbo	1		
Örtomta	Åkerbo	1		
Östra Harg	Åkerbo	1		
Östra Skrukeby	Åkerbo	1		
SUMMA		81	39	46

Metod

Uppdatering

Uppdateringen av VoU-planerna har gjorts dels genom en säkerhetskopiering av tidigare insända CD-skivor till stiftets server, där filerna också har konverterats till senaste filformatet, dels genom att uppgifterna om genomförda åtgärder, åtgärdsförslag och åtgärdsprioritering har reviderats. Det senare gäller endast de kyrkor som antingen har fått en reviderad VoU-plan av konsult under projektperioden samt de kyrkor som har besiktigats inom projektet *antikvarisk och teknisk tillsyn*.

Sammanställning

De åtgärdsbehov som noterats i tidigare VoU-planer och i förekommande fall vid besiktningar, förs in i en excelfil med en flik för varje kyrka inom den berörda ekonomiska enheten. Det noteras om åtgärderna är tillståndspliktiga och om de är berättigade till KAE, och i så fall till vilken ersättningsnivå i enlighet med kyrkokansliets riktlinjer. Det görs också en uppskattning av åtgärdens kostnad, baserad på kostnadsutfallet från tidigare liknande projekt. Kostnadsuppskattningen är bara avsedd att vara en indikator, det kan givetvis komma att variera mycket vid åtgärdens genomförande. Den beräknade nettokostnaden (efter KAE, vilket naturligtvis också är ett högst preliminärt belopp) förs in på det år som åtgärden föreslås genomföras.

Plats finns också för att fylla i datum för länsstyrelsetillstånd och beviljad KAE. Efter att åtgärderna genomförts, kan kostnads- och bidragsutfallet föras in. Nedan visas ett exempel på hur sammanställningen ser ut, anonymiserad och förminskad för att få plats på sidan.

PHS 39 762: Linköpings stift, samordning av vård- och underhållsplaner

Kyrka 7	Tillstånd x=krävs, datum=finns	Bidrag x=möjligt, datum=förbr. senast	utfört	Källdata: prel. eller anbudsbelopp		År och uppskattat nettobelopp														
				kostnad (tkr)	Bidrag (tkr)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024					
Kyrka exteriör																				
Pannrum under sakristian, gräv fram nedgången						x														
Tjärning av tornhuv*		2016-12-01		100	38		62													
Tak torn & långhus: reparation se utredning**	x	x		2000	1500		500													
Målning portar				40			40													
Kyrka Interiör																				
Södra porten dörrstängning						x														
Långhusväggar. rengöring rinningar				200	100														100	
Bänkar bättringsmålning (ej helrenovering)				400	100														300	
Inventarier																				
Upprätta utrymningsplan						x														
Kyrka Installationer																				
ev. klimatstyrning	x	x		200	100			100												
ev. larminstallation	x	x		160	120			40												
ev. låssystem med taggar	x			10				10												
Kyrka Städning																				
Se VoU-plan del B flik 16									x											
Kyrka Brand och tillgänglighet																				
Uppdatera brandskyddsdokumentation						x														
SUMMA																				
				3110	1958		0	602	150	0	0	0	0	0	0	400	0	0	0	0

*Har även sökt KAE 2016 för tjärning av tak. Offert 100 tkr. Projekten och bidragen behöver samordnas i samråd med stiftet, för genomförande senast under 2016

**Bifogas tills m annan dokumentation. Torrtaket kan ha fövärrats efter konsultens besök, svamp växer på flera ställen på underbrädningen, 40 % fuktkvot
Innanför långhustaket vid brytningen mitt på takfallet är det fuktigt runt om. Ej täckande underlagspapp. Bör gå att ordna utan hel takomläggning?
VIKTIGT att vaktmästarna dokumenterar när och under vilka väderförhållanden som rinningarna på långhusväggarna kommer.

I excel-filen görs också en sammanställning för samtliga kyrkor inom den ekonomiska enheten, med uppskattade nettokostnader fördelade på en tioårsperiod framåt. Denna sammanställning är avsedd för att ge en snabb överblick på stiftsnivå, men kan också användas för att presentera långtidsplaner för de styrande organen.

Kyrka/anläggning	Församling	Kostnadsprognos per år (netto, avdraget beräknade bidrag)										SUMMA per anläggning		
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Kostnad	KAE (prel.)	Netto
Kyrka 1	A	0	0	275	135	100	0	0	0	0	0	1 210	700	510
Kyrka 2	A	0	50	40	0	0	0	0	0	0	0	130	40	90
Kyrka 3	A	0	1	1	566	1	1	1	1	1	1	1 620	1 055	574
Kyrka 4	A	0	20	0	135	0	0	200	0	0	0	710	375	355
Kyrka 5	B	0	62	135	150	0	0	0	0	400	0	1 360	613	747
Kyrka 6	B	0	17	280	0	0	1275	0	0	0	0	3 405	1 833	1 572
Kyrka 7	B	0	602	150	0	0	0	0	400	0	0	3 110	1 958	1 152
Kyrka 8	C	0	0	140	0	0	0	0	0	0	30	330	190	170
Kyrka 9	D	0	50	0	0	70	0	0	0	0	0	185	65	120
Kyrka 9	D	0	150	85	0	0	0	0	0	0	0	610	375	235
Kyrka 10	E	0	87	0	0	0	0	25	0	0	300	1 235	762	412
Kyrka 11	E	2752	75	0	0	600	0	0	0	0	2400	16 850	11 023	5 827
SUMMA per år		2752	1114	1106	986	771	1276	226	401	401	2731	30 755	18 989	11 764

Alla belopp i tusental kronor inkl moms, dagens kostnadsläge. Här listas endast kostnader för vård, underhåll och reparationer som är tillståndspliktiga eller av större omfattning. Mindre åtgärder som kan göras av pastoratets egen personal är noterad med kryss på respektive kyrka, men ej prissatt. Kostnadsuppskattningarna grundar sig på utfallet från liknande projekt, men är mycket ungefärliga!

Kostnadsuppskattningarna för klimatstyrning och larm är särskilt osäkra, eftersom det beror mycket på ambitionsnivån.

Kostnader för elsäkerhet, tillgänglighetsanpassning och inventarievård är ej inkluderat här. Delar av sådana kostnader är KAE-berättigade.

Ändringar av belopp ska ej göras i denna tabell, utan i källdata på fliken för respektive kyrka

Övrigt

Mallar för VoU-planernas olika delar (modifierade versioner av Riksantikvarieämbetets Arnö-modell), och för sammanställning för flera kyrkor har gjorts tillgängliga för de konsulter som arbetar med VoU-planerevideringar samt publicerats på stiftets intranät:

<http://internwww.svenskakyrkan.se/linkopingsstift/vard--och-underhallsplanering>

Rapportering

Resultatet av besiktningar och revideringar delges pastorat/församlingar genom en sammanfattande rapport och den ovan redovisade excel-filen, med uppskattade kostnader och prognosticerad KAE. Kostnadsuppskattningarna är erfarenhetsmässiga utifrån genomförda liknande projekt, och har hittills visat sig ligga inom en felmarginal om $\pm 20\%$.

Resultat

I projektet har 39 kyrkor och kapell besiktigats, 46 st. VoU-planer har reviderats och sammanställts, och 81 VoU-planer har digitaliserats och arkivsäkrats. I projektbeskrivningen angavs att samtliga stiftets skyddade kyrkor skulle sammanställas och åtgärdsprioriteras, men detta har inte hunnits med. Projektet planerades till 5 månaders arbetstid, men endast 143 timmar har kunnat avsättas, dvs 22,5% av planerad tid. Orsaken till detta är de andra arbetsuppgifter som måste utföras inom ordinarie stiftsantikvarietjänst.

En högre måluppfyllelse hade uppnåtts om en projektanställd hade fått arbeta heltid under en begränsad period, men vi bedömer ändå att kostnadseffektiviteten är långt högre när arbetet utförs inom ordinarie tjänster, även om projektperioden måste utsträckas.

Uppföljning

De mest angelägna åtgärdsbehoven som uppmärksammats vid tillsynen har resulterat i KAE-ansökningar från de berörda ekonomiska enheterna. Flera av åtgärderna har redan genomförts. Stiftet har beviljats KAE 2016 för en fortsättning av projektet, *Samordning av VoU-planer etapp 2*, där arbetet kommer att fortsätta under 2016 och 2017. Målsättningen är att samtliga VoU-planer för stiftets skyddade kyrkor ska vara digitalt arkivsäkrade och uppdaterade när det projektet är avslutat.

Det åligger respektive ekonomisk enhet att hålla sina vård- och underhållsplaner uppdaterade. Genomförda åtgärder noteras inte i stiftets sammanställningar, eftersom detta skulle ta alltför mycket tid i anspråk. Istället planeras förnyade besiktningar och uppdateringar av planerna inom en tioårsperiod. Vid det laget måste ett digitalt VoU-planeverktyg finnas tillgängligt, antingen genom Kyrkokansliet eller genom stiftets egen försorg. Först med ett sådant automatiserat verktyg kan en kontinuerlig kontroll och uppdatering skötas på ett tillförlitligt sätt. Det är dock viktigt att understryka att de digitala verktygen varken kan ersätta själva vård- och underhållsplanerna eller besiktningar på plats, och att de kostnadsberäkningar som genereras i kommersiella fastighetssystem inte är tillämpliga på kyrkor. Därtill är byggnaderna alltför individuellt utförda och komplexa i sin materialsammansättning. Särskilt invändiga åtgärder ska initieras av pastorala, tekniska eller estetiska behov, inte av ett standardiserat underhållsintervall.